

הרב יונה גודמן

בעין חינוכית מספר 123, ז' באייר תשע"ג

די (לביטול!) המגזריות הדתית-לאומית

הרב יונה גודמן, ראש תחום חינוך אמוני, מכללת אורות ישראל

העובדה שכל צבע מבליט את ייחודו. ביטול גוון הייעודי של כל צבע, כביכול "למען אחדות הצבעים", תותיר אותנו עם כתם צבע אחיד, חסר אמירה ונטול משמעות.

הדוגמאות לתופעה רבות. לא מכבר האזנתי לדיון בין צעירים אידיאליסטים על הרבנות הראשית. אחד אמר שצריך לעודד בחירה של רב ראשי ציוני-דתי, ומיד קפצו חלק מחבריו ופסלו ניסוח זה כי "הוא נורא מגזרי"; אחר רצה להקים גרעין תורני (כן, ציוני-דתי) בשכונה מסוימת, אך חבריו אמרו שהוא "סתם מגזרי, והגיע הזמן להתבגר ולהיות עם"; שלישי אינו רוצה ללמוד לימודים גבוהים במקום שיש בו גם שיעורי תורה, אלא דווקא במקום חילוני. נימוקו – מקום דתי אינו כור יוצר לבניין האדם, אלא סתם "בועה מגזרית". ודוגמה אחרונה: הוזמנתי לשיחה עם קבוצה של נוער על האתגרים העומדים בפני דרכנו הציונית-דתית. פתחתי את המפגש בסבב וביקשתי מכל אחד להגדיר את הציונות-הדתית שלו. חלק לא קטן מהמשתתפים סירבו עקרונית לענות על השאלה. הנימוק, ניחשתם נכון – "אני לא מגזרי"². זאת ועוד, אף כשביקשתי שיגדירו את עולמם **הדתי**, רבים אמרו שהם לא שייכים לבית מדרש מסוים, אלא יוצרים ערבוביה מעולמות שונים – קצת הרב קוק וקצת רבי נחמן, קצת חב"ד וקצת הרב קרליבך. בלשונו של אחד הצעירים: "למה להכריע

"הרב המנגן", ר' שלמה קרליבך, הקדיש שנים מחייו להצלת נפשות יהודיות תוהות. הוא כתת את רגליו בין מגוון אוניברסיטאות בארצות הברית כדי לקרב יהודים מתבוללים לעמם ולאוקס. מסעות אלו לגאולת יהודים מרוחקים הביאו אותו לתובנה שאמר לא פעם: "אם פגשתי אדם שהצהיר שהוא קתולי, ידעתי שלפניי קתולי; אם סטודנט הצהיר שהוא מוסלמי, ידעתי שלפניי מוסלמי. אך אם אדם הצהיר שאין לו זהות דתית או לאומית ושהוא אינו אלא אזרח העולם, ידעתי שלפניי יהודי!" אותם צעירים יהודים אשר ייתכן מאוד שהונעו משאיפות נעלות של "תיקון העולם", טעו לחשוב שהוא יושג על ידי מחיקת הזהות היהודית, בעת שדווקא עוצמת הופעתה היא שתקדם את בניין העולם. בשבועות האחרונים אני חש שבעיה דומה פוקדת חלקים מהנוער החביב שלנו. אם תפגוש בחור שיאמר שהוא חסיד בעלז, אתה יודע שפגשת חסיד בעלז; אם תפגוש צעיר שאומר שהוא איש השומר הצעיר, זה אכן מי שפגשת. אך לעתים קרובות (מדיו!) גיליתי שאם אני פוגש בחור שאומר משהו כמו: "אני לא שייך למגזר. זה מצומצם מאוד. אני שייך לעם ישראל וכולנו אחד" – אזי כנראה פגשתי מישהו דתי-לאומי!¹ אף הוא, כמו הצעיר התוהה באוניברסיטה האמריקאית, טועה לחשוב שאחדות ישראל תושג על ידי התכחשות לדרכנו הייחודית. חברים יקרים, אחדות אינה מושגת על ידי אחידות! זה בדיוק כמו שפסיפס מרהיב נוצר בזכות

2 דוגמה קיצונית לתופעה שעליה אנו מתבוננים, מתגלה אצל חיילים דתיים מסוימים שבחרים במודע ללכת בלי כיפה. אין מדובר בצעירים שהזהותם הדתית עומעמה, אלא במי שמעידים על עצמם שהם בעלי זהות דתית חזקה, שבחרו מתוך "אידיאל" להדגיש את אחדות ישראל באמצעות הסרת כיפתם.

1 יודגש מיד: אין מדובר בעמדה שכל הנוער הדתי-לאומי מאמץ, אלא רק קבוצה שקשה לאמוד את גודלה. נדמה כי מנגד נוצרת גם ריאקציה של קבוצה בעלת עמדות הפוכות בתכלית, אך זה כבר עניין למאמר אחר...

ולהכניס את עצמי לעולם מצומצם? אני גם וגם וגם! השיבותי לו בחיך שלעתים "גם וגם" מסתיים ב-חרבונא... הרי גם במישור הרוחני העקרוני חז"ל הדריכו אותנו "עשה לך רב". רק מתוך עמוד שדרה רוחני יציב ניתן להוסיף גם תבלין מעולמות רוחניים אחרים.³

אמנם לימדנו הרצ"ה זצ"ל, כי "אל נא יחליט כל אחד מאתנו, כל מפלגה וארגון [...] כי רק איתו כל האמת וכל הצדק" (לנתיבות ישראל, א, קמט). אך הוא בוודאי לא התכוון שלכן צריך **לבטל** את הזרמים ואת הארגונים עצמם! לשון אחר, יש ערך גדול בפתיחות לדעות אחרות, אך לשם כך אתה נדרש גם לדעות משלך. הרצון המבורך לגלות אחדות מתועל לעתים להרס הייחודיות שהעם הזה כה זקוק לה. לא בכדי נחלקו בני ישראל בראשית דרכם לשנים-עשר שבטים. יעקב אבינו (פרשת ויחי) ואף משה רבנו (פרשת וזאת הברכה) ברכו כל שבט בייחודו מתוך הבנה כי הברכה טמונה ביכולת של כל אחד להעמיק את ייחודו כחלק מהכלל, ולא חלילה לבטלו. אף לעתיד לבוא **נזכה** ותשוב להתגלות החלוקה המבורכת לשבטים (ישראל ותחייתו, כז)⁴, שרק יחד בונים את בית ישראל.

היום, יותר מאי-פעם, עם ישראל זקוק לבשורה דתית-לאומית ייחודית. הוא זקוק לראות ציבור המדגים באומר חייו כיצד התורה היא תורת חיים שאין בה צורך לבחור בין נאמנות הלכתית מלאה ובין שותפות עמוקה עם המדינה ותקומתה. אל לנו להתבייש בדרכנו ובבשורתנו. מתוך שייכות וביטחון בתפיסתנו התורנית נוכל גם להקשיב לאחרים. אמנם כן, כבכל דרך אמתית אף לנו יש לעתים שאלות ותהיות וצורך לברר ולמקד, אך אין זה סותר את תפקידנו להניף, בענווה, את הלפיד הבוהק המחבר בין עם ישראל, ארצו, תורתו ומדינתו. רק כך נתרום את אורנו הייחודי לאור הגדול ההולך בע"ה ומופיע על ציון בעידן שבו שבנו לעצמאותנו ולראשית גאולתנו.

הרהורים חינוכיים

- א. האם אתה מסכים כי התופעה שתיאר המחבר אכן מתרחשת? אם כן, מה לדעתך יוצר אותה? האם היא מושפעת גם מתהליכים פוליטיים ומפלגתיים שאירעו בישראל בשנה האחרונה? ואולי התהליכים הפוליטיים הם שיקוף ותוצאה ולא מאיץ? מה דעתך?
- ב. נסה למיין את שורשי התופעה למניעים חיוביים (כגון רצון כן למנוע פלגנות וליצור אחדות) ולמניעים שליליים (כגון חוסר ביטחון בדרך ורצון לטשטש את דרכנו).
- ג. בהנחה שהתופעה קיימת, כיצד ראוי להתמודד איתה מבחינה חינוכית? האם הדרך לעשות כן היא רק באמצעות הסברה עיונית?

מסביב לדפים

1. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "**בעין חינוכית**". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il
2. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אליי: yonagood1@gmail.com
3. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.

3 ייתכן שהתופעה מתעצמת גם בגלל השימוש הרווח בכינוי "מגזר" המזכיר מילים כמו גוזר וגזירה. עדיף אולי לדבר על "ציבור" דתי לאומי, שהוא חלק מעם ישראל, ולא על "מגזר" שמתחרז עם המילה "צר"...

4 ראו את דבריו של הרב פרופ' נריה גוטל בדף "בעין חינוכית", גיליון 63 (מרחשוון תש"ע) ובספר "בעין חינוכית", עמ' 195. מכללת אורות ישראל, בעין חינוכית 123, ז' באייר תשע"ג